Р Е П У Б Л И К А Б Ъ Л Г А Р И Я

Н А Р О Д Н О С Ъ Б Р А Н И Е

Проект

З А К О Н

за изменение и допълнение на Закона за авторското право и сродните му права

(Обн., ДВ, бр. 56 от 1993 г.; изм. и доп., бр. 63 от 1994 г., бр. 10 от 1998 г., бр. 28 и 107 от 2000 г., бр. 77 от 2002 г., бр. 28, 43, 74, 99 и 105 от 2005 г., бр. 29, 30 и 73 от 2006 г., бр. 59 от 2007 г., бр. 12 и 32 от 2009 г., бр. 25 от 2011 г. и бр. 21 от 2014 г.)

§ 1. В глава седма се създава раздел VIII:

„Раздел VIII

ОСОБЕНИ ПРАВИЛА ПРИ ИЗПОЛЗВАНЕТО НА ОСИРОТЕЛИ ПРОИЗВЕДЕНИЯ И ЗВУКОЗАПИСИ

Приложно поле

Чл. 71б. (1) От разпоредбите на този раздел могат да се ползват общодостъпни библиотеки, учебни заведения и музеи, както и архиви, институции, съхраняващи филмово или звукозаписно наследство, и обществени радио- и телевизионни организации със седалище в Република България само с оглед постигането на цели, свързани с тяхното обществено предназначение.

(2) Разпоредбите на този раздел се прилагат към:

1. произведения, публикувани под формата на книги, специализирани издания, списания, вестници и други писмени произведения, които са част от фондовете на общодостъпни библиотеки, учебни заведения или музеи, архиви или институции, съхраняващи филмово или звукозаписно наследство;

2. филми или други аудио-визуални произведения и звукозаписи, които са част от фондовете на общодостъпни библиотеки, учебни заведения, музеи, архиви или институции, съхраняващи филмово или звукозаписно наследство;

3. филми или други аудио-визуални произведения и звукозаписи, продуцирани от обществени радио- и телевизионни организации до 31 декември 2002 г. и намиращи се в техните архиви,

които са обект на авторско право или право, сродно на авторското, и са били публикувани за първи път в държава - членка на Европейския съюз или, в случай че не са били публикувани, са били излъчени за първи път в такава държава, доколкото се считат за осиротели по смисъла на чл. 71в.

(3) Разпоредбите на този раздел се прилагат също така и към произведения и звукозаписи по смисъла на ал. 2, които никога не са били публикувани или излъчени, но са били направени публично достояние от организациите по ал. 1 със съгласието на носителите на права върху тях, при условие че има основание да се предположи, че правоносителите няма да се противопоставят на използвания по смисъла на чл. 71ж.

(4) Този раздел се прилага също така и към произведения и други обекти на закрила, които са били включени в обектите по ал. 2 и 3 или съставляват неразделна част от тях.

(5) Разпоредбите на този раздел не засягат регламентацията, отнасяща се до управлението на права.

Осиротели произведения и звукозаписи

Чл. 71в. (1) Произведение или звукозапис се считат за осиротели, ако никой от носителите на права върху него не е идентифициран или, в случай че са идентифицирани един или повече от тях, не може да се установи местонахождението им, въпреки провеждането на щателно и документирано издирване, направено в съответствие с чл. 71г.

(2) В случай че произведение или звукозапис има повече от един носител на права и не всички са били идентифицирани или, макар и идентифицирани, тяхното местонахождение не е известно след провеждането на щателно и документирано издирване, направено в съответствие с чл. 71г, произведението или звукозаписът могат да бъдат използвани съгласно разпоредбите на този раздел, при условие че правоносителите, които са били идентифицирани и чието местонахождение е известно, са овластили по отношение на притежаваните от тях права организациите по чл. 71б, ал. 1 да възпроизвеждат и предоставят достъп по смисъла на чл. 18, ал. 2, т. 1 и 10.

(3) Разпоредбата на ал. 2 не може да засегне правата върху произведението или звукозаписа на правоносителите, които са били идентифицирани и чието местонахождение е известно.

(4) Разпоредбите на този раздел не засягат регламентацията, отнасяща се до произведения, разгласени под псевдоним или анонимно.

Издирване

Чл. 71г. (1) Организациите по чл. 71б, ал. 1 осигуряват с оглед установяването дали едно произведение или звукозапис са осиротели, провеждането на щателно издирване за всяко от тях чрез проверка в съответните източници на информация. Издирването трябва да бъде проведено преди използването на произведението или звукозаписа.

(2) Източниците, по които се прави издирване в Република България, се определят от министъра на културата след консултации със сдруженията на правоносителите и ползвателите. Списъкът на източниците включва като минимум източниците, посочени в приложението към този закон.

(3) В Република България се извършва издирването по отношение на:

1. произведенията и звукозаписите, които са били публикувани за пръв път в нея, или, ако не са били публикувани, са били излъчени за пръв път в нея;

2. филми или други аудио-визуални произведения, когато седалището или обичайното място за пребиваване на продуцента им се намира в нея;

3. произведенията и звукозаписите по чл. 71б, ал. 3, когато седалището на организацията, упомената там, е установено в нея.

(4) Ако има данни, че съответна информация за носителите на права може да бъде намерена в други държави, се извършва справка с източниците на информация, налични в тези други държави.

(5) Организациите по чл. 71б, ал. 1 поддържат документация за проведените щателни издирвания и информират министъра на културата за:

1. резултатите от щателните издирвания, които са проведени и които водят до заключението, че дадено произведение или звукозапис могат да се смятат за осиротели по смисъла на чл. 71в;

2. действията по използване на такива осиротели произведения или звукозаписи съгласно настоящия раздел;

3. всякаква промяна по смисъла на чл. 71е в статута на използваните от тях осиротели произведения и звукозаписи;

4. своите координати за връзка.

(6) Министърът на културата след получаване на информацията по ал. 5 я препраща на Службата за хармонизация на вътрешния пазар в съответствие с Регламент (ЕС) № 386/2012 на Европейския парламент и на Съвета от 19 април 2012 г. за възлагане на Службата за хармонизация във вътрешния пазар (марки, дизайни и модели) на задачи, свързани с гарантирането на спазването на правата върху интелектуалната собственост, включително обединяването на представители на публичния и частния сектор в Европейска обсерватория за нарушенията на правата на интелектуална собственост (ОВ, L 129, 16.5.2012 г., стр. 1).

Взаимно признаване на качеството осиротяло произведение или звукозапис

Чл. 71д. Произведения или звукозаписи, които се считат за осиротели по смисъла на чл. 71в в която и да е държава - членка на Европейския съюз, се считат за такива и могат да бъдат използвани съгласно настоящия раздел и в Република България. Това се прилага и за произведения и звукозаписи по чл. 71в, ал. 2, доколкото засяга правоносители, които не са идентифицирани или чието местонахождение не е известно.

Прекратяване качеството осиротяло произведение или звукозапис

Чл. 71е. Носител на права върху произведение или звукозапис, считани за осиротели, може по всяко време да прекрати това положение, включително и когато става дума за случаи по смисъла на чл. 71в, ал. 2 по отношение неговите права.

Позволено използване на осиротели произведения и звукозаписи

Чл. 71ж. (1) Организациите по чл. 71б, ал. 1 могат без съгласието на носителя на авторското право или на сродно на него право и без заплащане на възнаграждение да използват осиротяло произведение или звукозапис, намиращи се в техните фондове, като:

1. предоставят достъп до него по реда на чл. 18, ал. 2, т. 10;

2. го възпроизвеждат с цел да го цифровизират, направят достъпно, индексират, каталогизират, съхранят или възстановят.

(2) Организациите по чл. 71б, ал. 1 могат да използват осиротяло произведение или звукозапис в съответствие с ал. 1 само с оглед постигането на цели, свързани с тяхното обществено предназначение, в частност със запазването, възстановяването и осигуряването на достъп за културни и образователни цели до произведенията и звукозаписите, съдържащи се в техните фондове. Тези организации могат да събират при това използване такси, но само доколкото това е необходимо, за да могат да покрият разходите си по цифровизирането на осиротелите произведения и звукозаписи и по осигуряването на публичен достъп до тях.

(3) Организациите по чл. 71б, ал. 1 са длъжни да осигурят при всякакво използване на осиротели произведения и звукозаписи посочване на имената на авторите и другите правоносители, които са идентифицирани.

(4) Разпоредбите на този раздел не засягат правото на организациите по чл. 71б, ал. 1 да сключват договори в рамките на своята дейност, свързани с изпълнението на обществеото им предназначение.

(5) Правоносители, които са прекратили статута на осиротяло произведение или друг обект, имат право да получат справедливо възнаграждение за използване, извършено съгласно ал. 1 от организации по чл. 71б, ал. 1, които имат седалище в Република България. Възнагражденията по предходното изречение са дължими за използвания, осъществени в петгодишния период, предхождащ прекратяването на статута на осиротяло произведение или друг обект.

Връзка с разпоредби от други закони

Чл. 71з. Този раздел не засяга разпоредбите, уреждащи правната закрила на патентите за изобретения, марките, промишления дизайн, полезните модели, топологията на интегралните схеми, шрифтовете, условния достъп, достъпа до електронни съобщителни мрежи и/или услуги, опазването на националните богатства, изискванията за депозиране, установени със закон, защитата на конкуренцията, търговската тайна, защитата на личните данни и правото на неприкосновеност на личния живот, закрилата на културните ценности, достъпа до обществена информация, законодателството, уреждащо договорните отношения, свободата на изразяване в медиите и свободата на печата.

§ 2. В Допълнителните разпоредби се създава § 5д:

„§ 5д. Този закон въвежда изискванията на Директива 2012/28/ЕС на Европейския парламент и на Съвета от 25.10.2012 г. относно някои разрешени начини на използване на осиротели произведения (ОВ, L 299 от 27 октомври 2012 г.).

§ 3. Създава се приложение към чл. 71г, ал. 2:

„Приложение
към чл. 71г, ал. 2

Списък

на източниците, посочени в чл. 71г, ал. 2, изречение второ

1. За публикувани книги:

а) законоустановеното депозиране на произведения, библиотечни каталози и списъци с форми на имената, поддържани от библиотеки и други институции;

б) сдруженията на издателите и на авторите;

в) съществуващи бази данни и регистри, WATCH (Writers, Artists and their Copyright Holders – писатели, артисти и носители на авторско право за тях), ISBN (International Standard Book Number – Международен стандартен номер на книгата) и бази данни за отпечатаните книги;

г) базите данни на съответните организации за колективно управление на права, по-специално на организациите за управление на правата за възпроизвеждане;

д) източници, които обединяват повече на брой бази данни и регистри, включително VIAF (Virtual International Authority Files – Виртуални международни списъци с форми на имената) и ARROW (Accessible Registries of Rights Information and Orphan Works – Достъпни регистри с информация за права и осиротели произведения).

2. За вестници, списания, специализирани и периодични издания:

а) ISSN (International Standard Serial Number – Международен стандартен сериен номер) за периодични издания;

б) индекси и каталози от библиотечни фондове и колекции;

в) законоустановено депозиране на произведения;

г) сдружения на издателите, на авторите и на журналистите;

д) базите данни на съответните организации за колективно управление на права, включително на организациите за управление на правата за възпроизвеждане.

3. За визуални произведения, включително произведения от областта на изящните изкуства, фотографията, илюстрацията, дизайна, архитектурата, за скици на последните и други такива произведения, поместени в книги, специализирани издания, вестници и списания или други произведения:

а) източниците, посочени в т. 1 и 2;

б) базите данни на съответните организации за колективно управление на права, по-специално на визуални произведения, включително на организациите за управление на правата за възпроизвеждане;

в) базите данни на фотографски агенции, когато е приложимо.

4. За аудио-визуални произведения и звукозаписи:

а) законоустановено депозиране на произведения;

б) сдруженията на продуцентите;

в) бази данни на институциите за съхраняване на филмово или звукозаписно наследство и националните библиотеки;

г) базите данни със съответните стандарти и идентификатори, като например ISAN (International Standard Audiovisual Number – Международен стандартен номер на аудио-визуално произведение) - за аудио-визуалните материали, ISWC (International Standard Music Work Code – Международен стандартен код на музикално произведение) - за музикални произведения, и ISRC (International Standard Recording Code – Международен стандартен код на звукозапис) - за звукозаписи;

д) базите данни на съответните организации за колективно управление на права, по-специално на автори, изпълнители и продуценти на звукозаписи и на аудио-визуални произведения;

е) имената на спомогналите за създаването на произведението лица и друга информация, посочена на опаковките на произведенията;

ж) бази данни на други съответни сдружения, представляващи конкретни категории носители на права.”

ПРЕХОДНА РАЗПОРЕДБА

§ 4. Разпоредбите на глава седма, раздел VIII се прилагат за всички осиротели произведения и звукозаписи по смисъла на чл. 71б, ал. 2, които се ползват от правна закрила към 29 октомври 2014 г. или след тази дата. Правата, свързани с тези обекти, придобити преди тази дата, се запазват.

Законът е приет от 42-ото Народно събрание на …….…..... 2014 г. и е подпечатан с официалния печат на Народното събрание.

ПРЕДСЕДАТЕЛ НА
НАРОДНОТО СЪБРАНИЕ:

(Михаил Миков)

М О Т И В И

към проекта на Закон за изменение и допълнение на Закона за авторското право и сродните му права

Проектът на Закон за изменение и допълнение на Закона за авторското право и сродните му права (ЗАПСП) е разработен с основната цел да въведе в националното законодателство изискванията на Директива 2012/28/ЕС на Европейския парламент и на Съвета от 25 октомври 2012 г. относно някои разрешени начини на използване на осиротели произведения. Разпоредбите й са отразени в текстовете на новия раздел VIII – членове от 71б до 71з, и приложението към чл. 71г, ал. 2. Директивата следва да бъде транспонирана до 29 октомври 2014 г.

Необходимостта от измененията е продиктувана от обстоятелството, че в последните години общодостъпните библиотеки, архиви, учебни заведения, музеи, институции, съхраняващи филмово или звукозаписно наследство, а също и обществените радио- и телевизионни организации предприемат действия по цифровизиране на своите колекции и архиви с цел съхраняването им и предоставяне на достъп до тях на широк кръг от лица. Както общностното законодателство, така и Законът за авторското право и сродните му права разглеждат тези действия като форми на използване, за извършването на които е необходимо съгласие на съответния правоносител. Същевременно в колекциите на посочените институции се съхраняват голям брой произведения и звукозаписи, за които не е известно кои са носителите на права или къде е тяхното местонахождение, с оглед на което традиционният подход за предоставяне на съгласие за извършване на горепосочените действия е неприложим и съблюдаването му би представлявало пречка за съхраняването и разпространението на европейското и националното културно наследство, както и за създаване на европейски и национални цифрови библиотеки и за насърчаването на свободното движение на знания и иновации. За преодоляване на това затруднение и с цел да се гарантира обществения интерес и достъпът на широк кръг лица до тези обекти е приета горепосочената европейска директива и е разработен настоящият законопроект.

Новите текстове въвеждат и дефинират понятието „осиротели произведения или звукозаписи” – такива, за които никой от носителите на права не е идентифициран или, ако е идентифициран, не е известно

местонахождението му. Определят се условията, при които този статус е приложим, като в полза на гореизброените публични институции и обществени радио- и телевизионни организации се предвижда правото, след провеждане на щателно и надлежно документирано издирване на носителите на права, довело до заключението, че конкретният обект е „осиротяло произведение" да използват този обект чрез предоставяне на достъп до него по реда на чл. 18, ал. 2, т. 10 от ЗАПСП и чрез възпроизвеждане с цел да го цифровизират, направят достъпно, индексират, каталогизират, съхранят или възстановят. Гаранция за правата на авторите и останалите правоносители е изискването тази възможност да се упражнява само и единствено с оглед постигането на цели, свързани с обществения интерес, в частност със запазването, възстановяването и осигуряването на достъп за културни и образователни цели до произведенията и звукозаписите, съдържащи се в техните фондове.

Тази възможност е приложима в рамките на времетраенето на закрилата за произведения, публикувани в писмена форма, за филми и други аудио-визуални произведения и звукозаписи, съхранявани във фондовете на институциите – бенефициенти, за филми и други аудио-визуални произведения и звукозаписи, продуцирани от обществени радио- и телевизионни организации до 31 декември 2002 г. и намиращи се в техните архиви, както и за произведения и други обекти на закрила, които са били включени във или съставляват неразделна част от такива произведения или звукозаписи, признати за осиротели.

Възможността даден обект на закрила да бъде разглеждан като „осиротял" се предхожда от надлежно документирано щателно издирване, проведено въз основа на списък на източниците, изготвен от министъра на културата, съгласувано със сдруженията на правоносителите и ползвателите и включващ най-малко източниците, посочени в приложението към чл. 71г, ал. 2. Предвижда се в страната ни да се извършва издирване по отношение на произведенията и звукозаписите, които са били публикувани за пръв път в нея или, ако не са били публикувани, са били излъчени за пръв път у нас; филми или други аудио-визуални произведения, когато седалището или обичайното място за пребиваване на продуцента им се намира у нас; произведенията и звукозаписите, направени публично достояние от институция – бенефициент със седалище в страната. В случай че има данни, че в източниците на информация, налични в друга страна - членка на ЕС, може да се намери информация за правоносителите, се извършва справка и с тези източници.

Предвижда се издирването да се извършва и да се организира от публичните институции – бенефициенти, които да предоставят своевременно на министъра на културата информацията, получена в резултат на това, както и информация за начините на използване, промените в статута на осиротяло произведение или звукозапис и координатите си за връзка. Информацията се събира в единна и общодостъпна по електронен път база данни, създадена и управлявана от Службата за хармонизация на вътрешния пазар в съответствие с Регламент (ЕС) № 386/2012 като за тази цел министърът на културата я изпраща на службата веднага след получаването ѝ.

За случаите, в които дадено произведение или звукозапис имат няколко правоносители, част от които са идентифицирани и локализирани, а други – не, е предвидено, че такъв обект може да получи статут на осиротяло произведение, при условие, че идентифицираните лица са разрешили на институцията – бенефициент, да извърши действията по възпроизвеждане с цел цифровизиране или по предоставяне на достъп. В полза на авторите и другите носители на права върху произведения, признати за осиротели, е предвидено правото по всяко време да могат да прекратят това положение по отношение на своите права. Като гаранция за спазване на неимуществените и безсрочно право на авторско име организациите – бенефициенти, са задължени да посочват имената на авторите и другите правоносители, които са идентифицирани, при всяко използване на обект, получил статут на осиротяло произведение.

С оглед да не се допусне колизия с разпоредби на нормативни актове, регулиращи обществените отношения в области, граничещи с авторското право, както и такива, в които обществения интерес е от първостепенно значение, се предвижда изрично, че разпоредбите на новия раздел в тези случаи не се прилагат.

МИНИСТЪР-ПРЕДСЕДАТЕЛ:

(Пламен Орешарски)